

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

Oskar Sosnowski

(1880—1939)

Oskar Sosnowski urodził się 6 XI 1880 r. w Petersburgu, w rodzinie wybitnego geografa i pedagoga. Dzieciństwo i młodość spędził w Warszawie, ucząc się w gimnazjum W. Górskiego (do 1896) i w państwowym gimnazjum realnym (1896—1897). Następnie studiował w Warszawskim Instytucie Politechnicznym im. Mikołaja II, otrzymując dyplom w 1903 r.

Praktykę zawodową rozpoczął w dziale architektonicznym Zarządu Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, a także w prywatnym biurze znanego architekta, Józefa Dziekońskiego. W latach 1909—1914 prowadził własne biuro architektoniczno-projektodawcze w Warszawie, wykładając jednocześnie projektowanie budynków w Szkole Mechaniczno-Technicznej H. Wawelberga i S. Rotwanda, na kursach rzemieślniczych A. Jaczynowskiego i na Kursach Zawodowego Wykształcenia Grafików. Od 1910 r. pracował też w Towarzystwie Opieki nad Zabytkami Przeszłości, w którym zorganizował Wydział Naukowy, prowadzący działalność naukowo-badawczą i inwentaryzacyjną. W 1914 r. w wyniku konkursu został powołany na profesora tytularnego II Katedry Architektury w Szkole Politechnicznej we Lwowie, ale wykładów nie podjął, ponieważ jako żołnierz armii rosyjskiej brał udział w I wojnie światowej. W latach 1917—1918 był kierownikiem Wydziału Kultury i Sztuki Ministerstwa Spraw Polskich Ukraińskiej Republiki Ludowej, a w latach 1918—1919 kierownikiem Kursu Odbudowy Ministerstwa Robót Publicznych.

1 IV 1919 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym i otrzymał Katedrę Architektury Polskiej i Historii Sztuki na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej (PW). Katedra ta stała się wkrótce najprężniejszym zakładem naukowym w dziedzinie architektury polskiej, grupującym architektów, inżynierów budowlanych, historyków sztuki, historyków oraz etnografów i geologów. Wyniki prac zespołu publikowano w zainicjowanych przez prof. O. Sosnowskiego wydawnictwach, m.in. w *Biuletynie Historii Sztuki i Kultury*. W 1924 r. zaprojektował używane do dziś berło rektorów PW. 11 IX 1925 r. otrzymał nominację na profesora zwyczajnego. Chociaż najściślej związany był z Wydziałem Architektury PW, w latach 1929—1930 wykladał dzieje architektury polskiej na Uniwersytecie Warszawskim. W 1939 r. wygłosił w Polskim Radiu cykl pogadanek na temat kultury i sztuki wsi polskiej.

Bogata twórczość architektoniczna prof. O. Sosnowskiego, obejmująca ponad 50 projektów i realizacji, stała najczęściej pod znakiem swobodnie interpretowanych form historycznych. Był autorem licznych projektów kościołów, m.in. Niepokalanego Poczęcia NMP w Warszawie (1909), w Orłowie (1910), w Mąkoszynie, w Goniądzu, Św. Anny we Lwowie i Św. Rocha w Białymstoku (1972). Przeprowadził też restaurację kościołów: Św. Wawrzyńca i przy ul. Długiej w Warszawie, fary w Grodnie (1911), kon-

serwację pałacu Paca przy ul. Miodowej w Warszawie (1925) i pałacu Wołowiczów w Świacku (1928), a także zabezpieczenie ruin zamku w Iłży. Projektował również wille prywatne, m.in. Wolffów w Gdyni, własny dom przy ul. Myśliwieckiej w Warszawie oraz dwór w Opinogórze (1908) i Ryżawce, a nawet wzorową zagrodę włościańską (na konkurs w 1909 r.). Według jego projektu powstał polski dom akademicki i Gimnazjum im. A. Mickiewicza we Lwowie.

Ważną dziedziną twórczości prof. O. Sosnowskiego była urbanistyka. Był współautorem planu regulacji przestrzennej Wielkiej Warszawy, autorem projektu przebudowy północno-zachodnich dzielnic w osiedla budynków wielopiętrowych i pierwszego osiedla spółdzielczego na Czerniakowie. W 1924 r. w projekcie kolonii mieszkaniowej dla rozwiązania współczesnego domu szeregowego wykorzystał zasadę układu wsi starostwianowskiej — „okolnicy”. W projektach domów mieszkalnych w Burakowie wprowadził system prefabrykacji i standaryzacji. Opracował też koncepcję idealnego miasta nauki w Młocinach. Swoje przemyślenia na temat zjawisk przestrzennych tworzących charakterystyczną formę urbanistyczną miasta zawarł w pracy: „Powstanie, układ i cechy charakterystyczne sieci ulicznej na obszarze Wielkiej Warszawy”.

Prof. O. Sosnowski opracował zasady inwentaryzacji obiektów architektonicznych i gromadził materiały pomiarowe polskich budowli monumentalnych oraz materiały inwentaryzacyjne z zakresu budownictwa i sztuki ludowej w Polsce. W dziele swego życia: „Dzieje budownictwa w Polsce”, wydanym w 1964 r. przez Z. Święchowskiego i J. Zachwatowicza, zebrał i opracował materiały do dziejów architektury polskiej od średniowiecza do końca XIX w. na szerokim tle demograficznym, kulturowym, narodowościowym, społecznym i statystycznym. Opracował również kartografię architektury romańskiej, cysterskiej oraz miast wybudowanych za Kazimierza Wielkiego w Polsce i mapę fizyczną Europy Środkowej w skali 1:1000000.

Prof. O. Sosnowski był doskonałym rysownikiem, autorem fantazji architektonicznych węglem, tuszem i pastelem, które były wystawione w 1932 r. w „Zachęcie” oraz posągów, m.in. T. Czackiego w kościele ss. Wizytek i A. Naruszewicza w kościele przy parafii Św. Barbary. Uchodził też za dobrego muzyka-wiolonczelistę.

Brał udział w pracach różnych organizacji społecznych i naukowych. Był członkiem honorowym Towarzystwa Urbanistów Polskich, członkiem korespondentem (1929) i członkiem zwyczajnym (1931) Towarzystwa Naukowego Warszawskiego.

Prof. O. Sosnowski zginął, ratując zbiory swej Katedry, 24 września 1939 r. Został pochowany na cmentarzu Powązkowskim (236-VI-28/29). Był odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta.

Opracowała Teresa Kotaszewicz